

Bernat Martí Oliver: el professional, la persona i la seua producció bibliogràfica

ROSA ENGUIX ALEMANY I YOLANDA FONS GRAU

Qualsevol consideració sobre la trajectòria professional de Bernat Martí Oliver ha d'acompanyar-se, necessàriament, del que ha sigut fins ara la seua producció bibliogràfica, però ens sembla interessant, per a una millor comprensió de la magnitud de la seua obra, assenyalar que, a més, unes altres activitats i actituds han ocupat –i ocupen– el seu temps de treball. Actituds i activitats que s'han assumit, al llarg de molts anys, en la institució on en major grau ha desenvolupat la seua professió: el Servei d'Investigació Prehistòrica de la Diputació de València.

Hem de subratllar que la llista bibliogràfica que s'hi ofereix no està gens tancada, que les investigacions continuen en curs, més si tenim en compte les peticions constants de col·laboració que segueix rebent Bernat Martí des de diversos centres d'investigació actuals, alguna de les quals, sens dubte, la durà a terme. La seua jubilació no ha representat en absolut una ruptura amb la institució on ha desenvolupat, quasi per complet, l'activitat investigadora i docent. Els seus inicis en el Departament de Prehistòria de la Universitat de València, amb el Laboratori d'Arqueologia adjunt, i el seu salt al SIP n'han marcat el quefer professional i han donat continuïtat a aquest caràcter docent, amable i vital que caracteritza la seua activitat quotidiana, en la qual atén els joves prehistoriadors que demanden el seu consell i sapiència. Ho hem vist i hem rebut part d'aquesta generositat amb què ha compartit el seu temps i els seus coneixements. Però, més enllà de la relació personal entranyable que ens puga unir, tractarem d'exposar, encara que siga breument, alguns trets del seu perfil professional i humà.

Caldria recordar l'anomenat «esperit del SIP», que va imprimir el seu fundador, Isidro Ballester, i van continuar Domingo Fletcher i Enrique Pla, amb els seus propis matisos, fins arribar a Bernat Martí. Luis Pericot, subdirector del SIP des del seu inici, va atribuir a Isidro Ballester unes qualitats que havia transmés, unes per les circumstàncies i unes altres per convicció, al funcionament de la institució. Aquestes característiques les va resumir en el panegíric que va escriure després de la mort de Ballester (APL III, 1952, p. 15), i eren: vocació, honestedat científica, minuciositat i austeritat. Vegem com s'han manifestat les qualitats que va veure L. Pericot en el primer director del SIP, en Bernat Martí, també director d'aquesta institució entre 1987 i 1996.

Respecte a la vocació, no està de més recordar que era un estudiant de Ciències, que va començar a estudiar una carrera que tenia un prestigi social innegable, i que la va deixar per a dedicar-se a «això» de la Prehistòria. No crec que s'haja penedit de la seua elecció, ni davant de les situacions adverses que va viure la institució, ni les seues pròpies com a membre d'aquesta, ni davant de les sol·licituds d'ocupar càrrecs socialment majors, encara que de gestió, proposats des de la Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana, en la qual va presentar un informe preciós sobre el que hauria de fer-se en l'Arqueologia d'aquest país, però declinant l'ofertament per a seguir en el SIP.

De la seua honestedat científica molts en podem donar prova, per manifestar-se no sols en les seues investigacions, sinó en posicions en comissions i reunions a les quals havia d'assistir pel càrrec que ocupava i en les ponderades opinions expressades a companys i a alumnes. ¿S'han oblidat, potser, les conseqüències d'aquella situació en la Comissió de l'Institut Valencià d'Estudis i Investigació, allà per l'any 1996, respecte de la renovació de membres? La independència i l'honestedat científica també tenen un cost personal i institucional que en aquest cas va ser assumit amb serenitat, més o menys continguda.

Quant a la minuciositat, no cal insistir massa, ja que els qui hagen treballat en les seues excavacions i hagen llegit un poc de la seua obra, la poden percebre perfectament. I qui haja col·laborat amb ell en alguna publicació, també. L'austeritat, hem d'assenyalar, és una de les «normes» del SIP, en part per les circumstàncies de la seua creació i els avatars històrics que va viure; i així continua. Potser caldria assenyalar que respecte a la Biblioteca del SIP aquesta norma d'austeritat és relativa, i així era també amb direccions anteriors. Sempre s'ha tingut, des de la Direcció, un interès especial a conèixer, catalogar i ubicar tot el contingut d'aquesta magnífica biblioteca, com també acréixer-la al màxim de les possibilitats econòmiques de la institució, fins i tot a pesar de les noves tecnologies que permeten consultes inimaginables per altres mitjans més enllà del paper. No obstant això, la Biblioteca del SIP continua sent un lloc de treball i investigació per a estudiants universitaris i per a tots aquells que pretenguen indagar sobre qüestions prehistòriques i les circumstàncies que rodegen a aquesta ciència. Bernat Martí també va convertir el crei-

xement i el bon funcionament de la Biblioteca del SIP en un objectiu primordial, i va posar tots els mitjans possibles perquè romanguera oberta el major temps possible en els temps difícils de trasllats del Servei i el Museu de Prehistòria. Així mateix, l'ús continuat d'aquesta ha convertit B. Martí en un referent impagable per a qualsevol altre usuari de la biblioteca, pel seu coneixement dels distints títols i continguts que s'hi alberguen, de manera que és capaç de resoldre qualsevol necessitat d'informació. El mateix podem dir del desenvolupament i l'organització de l'arxiu gràfic, com a element fonamental per a l'estudi, la consulta i la investigació. A aquest respecte, és una dada a ressenyar que la primera activitat de B. Martí, abans d'ocupar el seu lloc de treball diàriament, era saludar els responsables d'aquestes seccions.

Hi ha un altre aspecte que s'ha de remarcar i que ha format part del funcionament del SIP en major o menor grau: la cordialitat en el tractament amb els altres col·legues i institucions amb l'objectiu de saber de l'estat en general del patrimoni arqueològic i per a ajudar millor a preservar-lo. Els arqueòlegs i els aficionats solen ser atesos amb deferència, la qual cosa ha creat un sòlid entramat de relacions i contactes que permet la col·laboració i l'intercanvi continu de notícies, tot tan important per a conèixer la situació ar-

queològica del País Valencià i més enllà dels seus límits. Aquesta actitud no és nova en el SIP. Recordem les paraules d'Enrique Pla sobre Domingo Fletcher en la jubilació també d'aquest: «Durante estos primeros años [anys 1950] de la Dirección de Domingo Fletcher se encauzó casi toda la actividad del Servicio en la ampliación de las relaciones científicas y bibliográficas con organismos e instituciones dedicados a la Arqueología y a la Prehistoria» (APL XVII, 1987, p. 6). Tots recordem aquelles visites d'arqueòlegs i aficionats demanant informació i consell a Domingo Fletcher, i com aquest obtenia les dades necessàries que pogueren revertir en benefici de l'Arqueologia. Bernat Martí ha continuat amb aquesta mateixa actitud i ha sol·licitat, rebut, ofert i compartit tot tipus de demandes i activitats –xarxes, assistència a esdeveniments, col·laboracions, etc.– que li hagen requerit entitats interessades en aquestes qüestions amb una verdadera cordialitat.

Arqueòleg de camp precís, científic minuciós, gestor responsable i notable mestre per a tots els qui el requeriren. Aquestes serien les qualitats professionals que hem trobat en la persona de Bernat Martí Oliver. El nostre desig és continuar gaudint de totes elles i d'aquesta gentilesa amb què sol acompanyar, fins a les portes del SIP, els col·legues que el visiten o treballen amb ell. Potser anecdòtic, però significatiu.

La relació bibliogràfica que segueix, ordenada per anys, no conté obres o treballs que no hagen sigut publicats (tesi, tesina, memòries, informes, textos de preactes de congressos...), però sí que pot dir-se que inclou tota la bibliografia essencial de Bernat Martí Oliver.

1975

MARTÍ OLIVER, B. (1975): "Sobre el concepto de Neolítico". En *L Aniversario de la fundación del Laboratorio de Arqueología. 1924-1974*. Facultad de Filosofía y Letras, Universidad de Valencia (Papeles del Laboratorio de Arqueología de Valencia, 11), Valencia, p. 109-117.

1976

MARTÍ OLIVER, B. (1976): "El Neolítico en la Región Valenciana". *Información Arqueológica*, 20-21, Barcelona, p. 63-64.
GIL SANCHO, J.; MARTÍ OLIVER, B. (1976): "Benivaire Alt". En *Carcaixent. Fira i Festes. 1976*. Carcaixent, s/p.

1977

MARTÍ OLIVER, B. (amb la col·laboració de R. Pardo Ballester i J.M. Segura Martí) (1977): *Cova de l'Or (Beniarrés, Alicante). Vol. I*. Servicio de Investigación Prehistórica, Diputación Provincial de Valencia (Trabajos Varios del SIP, 51), Valencia, 96 p.

ENGUIX ALEMANY, R.; MARTÍ OLIVER, B. (1977): "El poblamiento prehistórico del Bajo Palancia". *Saguntum-Papeles del Laboratorio de Arqueología de Valencia*, 12, Valencia, p. 11-30.

1978

MARTÍ OLIVER, B. (1978): "Cova de l'Or (Beniarrés, Alicante). Nuevos datos sobre el Neolítico del Este peninsular". En *C14 y Prehistoria de la península Ibérica. Reunión 1978*. Fundación Juan March (Serie Universitaria, 77), Madrid, p. 57-60.

MARTÍ OLIVER, B.; GIL SANCHO, J. (1978): "Perlas de aletas y glóbulos del Cau Raboser (Carcaixent, Valencia). Algunas consideraciones sobre el Eneolítico valenciano". *Archivo de Prehistoria Levantina*, XV, Valencia, p. 47-68.

GIL-MASCARELL BOSCA, M.; ARANEGUI GASCÓ, C.; ENGUIX ALEMANY, R.; PEREIRA MENAUT, G.; MARTÍ OLIVER, B. (1978): "L'activitat de l'equip del Laboratori d'Arqueologia de València durant els cursos 1973 a 1976". *Fonaments*, 1, Barcelona, p. 210-214.

1979

MARTÍ OLIVER, B. (1979): "El Neolítico de la Península Ibérica. Estado actual de los problemas relativos al proceso de neolitización y evolución de las culturas neolíticas". *Saguntum-Papeles del Laboratorio de Arqueología de Valencia*, 13 (1978), Valencia, p. 59-98.

1980

MARTÍ OLIVER, B. (1980): "El Neolítico". En *Nuestra Historia. Tomo I*. Mas Ivars editores, Valencia, p. 101-124.

MARTÍ OLIVER, B. (1980): "El Eneolítico". En *Nuestra Historia. Tomo I*. Mas Ivars editores, Valencia, p. 125-150.

MARTÍ OLIVER, B.; PASCUAL PÉREZ, V.; GALLART MARTÍ, M.D.; LÓPEZ GARCÍA, P.; PÉREZ RIPOLL, M.; ACUÑA HERNÁNDEZ, J.D.; ROBLES CUENCA, F. (1980): *Cova de l'Or (Beniarrés, Alicante). Vol. II*. Servicio de Investigación Prehistórica, Diputación Provincial de Valencia (Trabajos Varios del SIP, 65), Valencia, 298 p.

VILLAVERDE BONILLA, V.; MARTÍ OLIVER, B. (1980): "El yacimiento de superficie de El Prat (Llíria, Valencia)". *Saguntum-Papeles del Laboratorio de Arqueología de Valencia*, 15, Valencia, p. 9-22.

BARCELÓ, A.; ARANEGUI GASCÓ, C.; ENGUIX ALEMANY, R.; GIL-MASCARELL BOSCA, M.; MARTÍ OLIVER, B.; PEREIRA MENAUT, G.; VALL OJEDA, M.A. (1980): "Aplicación de un modelo reproductivo a una economía primitiva. Posibilidades de análisis mediante los restos arqueológicos". En A. Mir (ed.): *Comunicaciones presentadas en el II y III Coloquio Internacional de Prehistoria (Morella, 1975 y 1976)*. Edición patrocinada por la Diputación Provincial de Castellón, Morella, p. 5-10.

1981

MARTÍ OLIVER, B. (1981): *Cova de l'Or (Beniarrés, Alicante). Nota informativa*. Servicio de Investigación Prehistórica, Diputación Provincial de Valencia, Valencia, 11 p.

MARTÍ OLIVER, B. (1981): "La Cova Santa (Vallada, Valencia)". *Archivo de Prehistoria Levantina*, XVI, Valencia, p. 159-196.

MARTÍ OLIVER, B. (1981): "Prehistoria e imagen del hombre". *Converses*, 3-4, Valencia, p. 67-70.

LLOBREGAT CONESA, E.A.; MARTÍ OLIVER, B.; BERNABEU AUBÁN, J.; VILLAVERDE BONILLA, V.; GALLART MARTÍ, M.D.; PÉREZ RIPOLL, M.; ACUÑA HERNÁNDEZ, J.D.; ROBLES CUENCA, F. (1981): "Cova de les Cendres (Teulada, Alicante). Informe preliminar". *Revista del Instituto de Estudios Alicantinos*, 34, Alicante, p. 87-111.

1982

MARTÍ OLIVER, B. (1982): "Neolitización y Neolítico antiguo en la zona oriental de la Península Ibérica". En *Le Néolithique ancien méditerranéen. Actes du Colloque International de Préhistoire de Montpellier (1981)*. Fédération Archéologique de l'Hérault (Archéologie en Languedoc, n° spécial), Sète, p. 97-106.

MARTÍ OLIVER, B. (1982): "El poblament prehistòric de Carcaixent". En *Festes Majors a Carcaixent. 1982*. Carcaixent, s/p.

MARTÍ OLIVER, B. (1982): "Un poblado de la Edad del Bronce". *Butlletí d'Informació Municipal d'Alzira*, març-abril 1982, Alzira, p. 19-20.

1983

MARTÍ OLIVER, B. (1983): *El naixement de l'agricultura en el País Valencià. Del Neolític a l'Edat del Bronze*. Universitat de València (Cultura Universitària Popular, 1), València, 132 p. [Doble edició en valencià i en castellà.]

MARTÍ OLIVER, B. (1983): "La Muntanya Assolada (Alzira, Valencia)". *Lucentum*, II, Alicante, p. 43-67.

MARTÍ OLIVER, B. (1983): "La Muntanya Assolada (Alzira, Valencia). Poblado de la Cultura del Bronce Valenciano". En *Actas del XVI Congreso Nacional de Arqueología (Murcia-Cartagena, 1982)*. Zaragoza, p. 259-268.

MARTÍ OLIVER, B. (1983): "Inicios de la agricultura en la Península Ibérica". *Investigación y Ciencia*, 78, Barcelona, p. 98-107.

MARTÍ OLIVER, B. (1983): "Pasar dos meses con los iberos". *Generalitat*, 65, Valencia, p. 32-34.

MARTÍ OLIVER, B. (amb la col·laboració de P. Fumanal García, M. Dupré Ollivier, J.D. Acuña Hernández i F. Robles Cuenca) (1983): "Cova de l'Or (Beniarrés, Alicante). Memoria de las campañas de excavación 1975-1979". *Noticiero Arqueológico Hispánico*, 16, Madrid, p. 9-55.

PLA BALLESTER, E.; MARTÍ OLIVER, B.; BERNABEU AUBÁN, J. (1983): "La Ereta del Pedregal (Navarrés, Valencia) y los inicios de la Edad del Bronce". En *Actas del XVI Congreso Nacional de Arqueología (Murcia-Cartagena, 1982)*. Zaragoza, p. 239-247.

PLA BALLESTER, E.; MARTÍ OLIVER, B.; BERNABEU AUBÁN, J. (1983): "Ereta del Pedregal (Navarrés, Valencia). Campañas de excavación 1976-1979". *Noticiario Arqueológico Hispánico*, 15, Madrid, p. 41-58.

1984

MARTÍ OLIVER, B. (1984): "Neolítico". En *Alcoy. Prehistoria y arqueología. Cien años de investigación*. Ayuntamiento de Alcoy e Instituto 'Juan Gil-Albert', Alcoy, p. 157-173.

MARTÍ OLIVER, B.; JUAN CABANILLES, J. (1984): "Industrie lithique et Néolithique ancien dans le versant méditerranéen de la Péninsule Ibérique". *Bulletin de la Société Méridionale de Spéléologie et Préhistoire*, XXIV, Toulouse, p. 49-63.

VILLAVERDE BONILLA, V.; MARTÍ OLIVER, B. (1984): *Paleolític i Epipaleolític. Les societats caçadores de la Prehistòria valenciana*. Servei d'Investigació Prehistòrica, Diputació Provincial de València (llibre-catàleg de l'exposició), València, 131 p. [Edició bilingüe valencià-castellà.]

1985

MARTÍ OLIVER, B. (1985): "Los estudios sobre el Neolítico en el País Valenciano y áreas próximas: Historia de la investigación, estado actual de los problemas y perspectivas". En *Arqueología del País Valenciano: Panorama y perspectivas. Actas de las Jornadas de Arqueología de Elche (1983)*. Universidad de Alicante (Anejo de la revista *Lucentum*), Alicante, p. 53-84.

FORTEA PÉREZ, F.J.; MARTÍ OLIVER, B. (1984-1985): "Consideraciones sobre los inicios del Neolítico en el Mediterráneo español". *Zephyrus*, XXXVII-XXXVIII, Salamanca, p. 167-199.

GIL-MASCARELL BOSCA, M.; MARTÍ OLIVER, B. (1985): "Troballes de l'Edat del Bronze i de l'època romana a l'entorn de l'Albufera de València. Avanç d'una carta arqueològica". *Afers*, 1, Catarroja, p. 17-32.

MATEU BELLÉS, J.F.; MARTÍ OLIVER, B.; ROBLES CUENCA, F.; ACUÑA HERNÁNDEZ, J.D. (1985): "Paleogeografía litoral del Golfo de Valencia durante el Holoceno inferior a partir de yacimientos prehistóricos". En *Geomorfología litoral y cuaternario. Homenaje a Juan Cuerda*. Universitat de València, València, p. 77-101.

1986

MARTÍ OLIVER, B. (1986): "Cova de l'Or". En *Arqueologia en Alicante. 1976-1986*. Instituto de Estudios 'Juan Gil-Albert', Alicante, p. 74-76.

MARTÍ OLIVER, B.; BERNABEU AUBÁN, J.; ARANEGUI GASCÓ, C. (1986): "La cerámica y las artes decorativas de la Prehistoria". En V. Aguilera Cerni (dir.): *Historia del Arte Valenciano. Tomo I: de la prehistoria al islamismo*. Consorci d'editors valencians, València, p. 63-76.

1987

MARTÍ OLIVER, B. (1987): "El nacimiento de la agricultura". En *El Medio ambiente en la Comunidad Valenciana*. Conselleria d'Obres Públiques, Urbanisme y Transports, Generalitat Valenciana (Monografía 2), València, p. 92-95.

MARTÍ OLIVER, B.; JUAN CABANILLES, J. (1987): *El Neolític valencià. Els primers agricultors i ramaders*. Servei d'Investigació Prehistòrica, Diputació de València, València, 146 p. [Edició bilingüe valencià-castellà.]

MARTÍ OLIVER, B.; MATEU BELLÉS, J.F. (1987): "Clima y hombre como agentes modificadores del paisaje: un debate mediterráneo". *Debats*, 21, Valencia, p. 30-31.

MARTÍ OLIVER, B.; FORTEA PÉREZ, F.J.; BERNABEU AUBÁN, J.; PÉREZ RIPOLL, M.; ACUÑA HERNÁNDEZ, J.D.; ROBLES CUENCA, F.; GALLART MARTÍ, M.D. (1987): "El Neolítico antiguo en la zona oriental de la Península Ibérica". En J. Guilaine, J. Courtin, J.-L. Roudil, J.-L. Vernet (dir.): *Premières Communautés Paysannes en Méditerranée Occidentale. Actes du Colloque International du CNRS (Montpellier, 1983)*. Éditions du CNRS, Paris, p. 607-619.

MATEU BELLÉS, J.F.; MARTÍ OLIVER, B. (1987): "El registre geoarqueològic de l'Ermida de Ternils (Ribera del Xúquer)". *Debats*, 21, València, p. 20-21.

FORTEA PÉREZ, F.J.; MARTÍ OLIVER, B.; JUAN CABANILLES, J. (1987): "L'industrie lithique du Néolithique ancien dans le versant méditerranéen de la péninsule Ibérique". En *Chipped Stone Industries of the Early Farming Cultures in Europe (International Symposium, Warsaw and Cracow 1985)*. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego (Archaeologia Interregionalis), Warsaw, p. 521-542.

FORTEA PÉREZ, F.J.; MARTÍ OLIVER, B.; JUAN CABANILLES, J. (1987): "La industria lítica tallada del Neolítico antiguo en la vertiente mediterránea de la península Ibérica". *Lucentum*, VI, Alicante, p. 7-22.

FORTEA PÉREZ, F.J.; MARTÍ OLIVER, B.; FUMANAL GARCÍA, M.P.; DUPRÉ, M.; PÉREZ RIPOLL, M. (1987): "Epipaleolítico y neolitización en la zona oriental de la Península Ibérica". En J. Guilaine, J. Courtin, J.-L. Roudil, J.-L. Vernet (dir.): *Premières Communautés Paysannes en Méditerranée Occidentale. Actes du Colloque International du CNRS (Montpellier, 1983)*. Éditions du CNRS, Paris, p. 581-591.

1988

- MARTÍ OLIVER, B. (1988): "Vaso neolítico procedente de la Cueva del Niño, Ayna (Albacete)". En *Homenaje a Samuel de los Santos*. Instituto de Estudios Albacetenses, Albacete, p. 77-80.
- MARTÍ OLIVER, B. (1988): "El nacimiento de la agricultura. El Neolítico: los primeros agricultores". En *Historia del Pueblo Valenciano. Tomo I*. Levante, Valencia, p. 21-30.
- MARTÍ OLIVER, B. (1988): "Enric Pla i Ballester". En *Homenatge a Enric Pla i Ballester*. Servei d'Investigació Prehistòrica, Diputació de València, València, p. 7-15.
- MARTÍ OLIVER, B. (1988): "Cova de l'Or. Beniarrés, El Comtat". En *Memòries arqueològiques a la Comunitat Valenciana. 1984-1985*. Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, València, p. 50-53.
- MARTÍ OLIVER, B. (1988): "Muntanya Assolada. Alzira, La Ribera Alta". En *Memòries arqueològiques a la Comunitat Valenciana. 1984-1985*. Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, València, p. 206-209.
- MARTÍ OLIVER, B. (1988): "Early farming communities in Spain". *Berytus*, XXXVI, Beirut, p. 69-86.
- MARTÍ OLIVER, B.; HERNÁNDEZ PÉREZ, M.S. (1988): *El Neolític valencià. Art rupestre i cultura material*. Servei d'Investigació Prehistòrica, Diputació de València, València, 96 p. [Edició bilingüe valencià-castellà.]
- ENGUIX ALEMANY, R.; MARTÍ OLIVER, B. (1988): "La Cultura del Bronce Valenciano y la Muntanya Assolada de Alzira: aproximación al estado actual de su investigación". *Archivo de Prehistoria Levantina*, XVIII, Valencia, p. 241-250.
- PLA BALLESTER, E.; MARTÍ OLIVER, B. (1988): "L'arqueologia de la Ribera del Xúquer. Estat actual de la investigació". En *L'escenari històric del Xúquer. Actes de la IV Assemblea d'Història de la Ribera (l'Alcúdia, 1986)*. Ajuntament de l'Alcúdia, l'Alcúdia, p. 35-46.

1989

- MARTÍ OLIVER, B.; JUAN CABANILLES, J. (1989): "IV. El Neolítico antiguo en el País Valenciano". En *El Neolítico antiguo. Los primeros agricultores y ganaderos en Aragón, Cataluña y Valencia*. Diputación de Huesca, Huesca, p. 27-35.
- MARTÍ OLIVER, B.; JUAN CABANILLES, J. (1989): "VII. Los yacimientos más importantes del País Valenciano". En *El Neolítico antiguo. Los primeros agricultores y ganaderos en Aragón, Cataluña y Valencia*. Diputación de Huesca, Huesca, p. 49-53.

1990

- MARTÍ OLIVER, B. (1990): "Impressed cardial decoration and rock shelter art in eastern Spain". En D. Cahen, M. Otte (ed.): *Rubane et Cardial. Actes du Colloque de Liège (1988)*. Université de Liège (ERAUL, 39), Liège, p. 405-415.
- MARTÍ OLIVER, B. (1990): "Materiales neolíticos procedentes de Lorca (Murcia) en el Museo de Prehistoria de Valencia". En *Homenaje a Jerónimo Molina*. Academia Alfonso X El Sabio, Murcia, p. 23-30.
- MARTÍ OLIVER, B. (1990): "El Neolítico". En *Historia de España. Vol. 1. Desde la Prehistoria a la conquista romana*. Planeta, Barcelona, p. 149-231.
- MARTÍ OLIVER, B. (1990): "Enric Pla i Ballester". *Archivo de Prehistoria Levantina*, XX, Valencia, p. 11-17.

1991

- MARTÍ OLIVER, B. (1991): "El Servei d'Investigació Prehistòrica i el seu Museu de Prehistòria". En *La Diputació*. Saó (Saó Monogràfics, 8), València, p. 25-28.
- MARTÍ OLIVER, B. (1991): "La diversidad del Neolítico español". *Arqritica*, 1, Madrid, p. 14.
- MARTÍ OLIVER, B. (1991): "Prólogo" a J.M. Soler: *La Cueva del Lagrimal*. Fondo Editorial de la Caja de Ahorros provincial de Alicante, Alicante, p. 9-11.
- MARTÍ OLIVER, B.; ENGUIX ALEMANY, R. (1991): "El poblado de la Edad del Bronce de la Muntanya Assolada d'Alzira". En *VIII Reunión Nacional sobre Cuaternario (Valencia, 16-20 de septiembre de 1991). Guía de las excursiones. 'Medios sedimentarios, cambios ambientales y hábitat humano'*. Departamentos de Geografía y de Prehistoria y Arqueología de la Universitat de València - Servicio de Investigación Prehistórica de la Diputación de Valencia, Valencia, p. 144-146.
- MARTÍ OLIVER, B.; JUAN CABANILLES, J.; BERNABEU AUBÁN, J. (1991): "El Neolític de l'Est i el Sud peninsular". *Cota Zero*, 7, Vic, p. 58-67.

1992

- MARTÍ OLIVER, B. (amb la col·laboració de V. Villaverde Bonilla) (1992): *Museo de Prehistoria de la Diputación de Valencia*. Vicent García (Nuestros Museos, t. V, vol. I), Valencia, 165 p.
- MARTÍ OLIVER, B. (1992): “Enrique Pla Ballester y la arqueología valenciana”. En *Estudios de arqueología ibérica y romana. Homenaje a Enrique Pla Ballester*. Servicio de Investigación Prehistórica, Diputación de Valencia (Trabajos Varios del SIP, 89), Valencia, p. VII-VIII.
- MARTÍ OLIVER, B. (1992): “Neolithic Art”. En J. Rosasco (ed.): *Spain. A Heritage rediscovered. 3000 BC – AD 711*. Ariadne Galleries - Meadows Museum, New York.
- MARTÍ OLIVER, B. (1992): “Economía y medio-ambiente en el Neolítico del País Valenciano”. En J.A. Moure (ed.): *Elefantes, ciervos y ovicaprinos: economía y aprovechamiento del medio en la Prehistoria de España y Portugal*. Universidad de Cantabria, Santander, p. 229-241.
- MARTÍ OLIVER, B. (1992): “El Centre d’Estudis Contestans: un punto de referencia para el patrimonio cultural valenciano”. En *Centre d’Estudis Contestans*. Diario Intercomarcal “Ciudad de Alcoy”, Núm. 4.358, Domingo, 5 de julio de 1992, supl. Fin de Semana, Alcoy, p. 3.
- MARTÍ OLIVER, B.; BERNABEU AUBÁN, J. (1992): “La Edad del Bronce en el País Valenciano”. En P. Utrilla (coord.): *Aragón/litoral mediterráneo: Intercambios culturales durante la Prehistoria. Encuentro de homenaje a Juan Maluquer de Motes (Zaragoza, 1990)*. Institución Fernando el Católico, Zaragoza, p. 555-567.
- BERNABEU AUBÁN, J.; MARTÍ OLIVER, B. (1992): “El País Valenciano de la aparición del Neolítico al Horizonte Campaniforme”. En P. Utrilla (coord.): *Aragón/litoral mediterráneo: Intercambios culturales durante la Prehistoria. Encuentro de homenaje a Juan Maluquer de Motes (Zaragoza, 1990)*. Institución Fernando el Católico, Zaragoza, p. 213-234.

1994

- MARTÍ OLIVER, B. (1994): “El centenari d’un valencià il·lustre: Juan Vilanova y Piera”. *Centre Excursionista de València*, 16 (Època III), febrer-maig, València, p. 6.
- MARTÍ OLIVER, B. (1994): “Tradición cultural y procesos de cambio en el desarrollo del Neolítico peninsular”. En 6.º *Coloquio Hispano-Ruso de Historia*. Fundación Cultural Banesto, Madrid, p. 31-38.
- MARTÍ OLIVER, B. (1994): “Prólogo” a V. Villaverde: *Arte Paleolítico de la Cova del Parpalló. Vol. I*. Servei d’Investigació Prehistòrica, Diputació de València, València, p. 21-25.

1995

- MARTÍ OLIVER, B. (amb la col·laboració de C. Aranegui Gascó, H. Bonet Rosado, P. Guérin Fockedei, M.S. Hernández Pérez, J. Juan Cabanilles, M.M. Llorens Forcada, C. Mata Parreño, M.J. de Pedro Michó, P.P. Ripollès Alegre i V. Villaverde Bonilla) (1995): *Museu de Prehistòria*. SIP-Museu de Prehistòria de València, Diputació de València, València, 157 p. [Triple edició en valencià, castellà i anglès.]
- MARTÍ OLIVER, B. (1995): “Museus Arqueològics Valencians: passat i present”. En *Actes de les Jornades d’Arqueologia d’Alfàs del Pi (1994)*. Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana, València, p. 293-301.
- MARTÍ OLIVER, B. (1995): “Domingo Fletcher Valls. Una obra fonamental per a l’arqueologia valenciana”. *Mètode*, 11, València, p. 4.
- MARTÍ OLIVER, B. (1995): “Enrique Llobregat: Labor y compromiso”. En *Homenaje a un arqueólogo*. Diario “Información”, Jueves, 30 de noviembre de 1995, supl. Arte y Letras, Alicante, p. 2.
- MARTÍ OLIVER, B.; PEDRO MICHÓ, M.J. de (1995): “Los poblados de la cultura del Bronce valenciano: modelo tradicional y nuevas excavaciones”. En *Homenaje a M. Gil-Mascarell*. Consejería de Cultura de la Junta de Extremadura (Extremadura Arqueológica, V), Mérida-Cáceres, p. 101-114.
- MARTÍ OLIVER, B.; PEDRO MICHÓ, M.J. de; ENGUIX ALEMANY, R. (1995): “La Muntanya Assolada de Alzira y las necrópolis de la cultura del Bronce Valenciano”. *Saguntum-Papeles del Laboratorio de Arqueología de Valencia*, 28, Valencia, p. 75-91.

1996

- MARTÍ OLIVER, B.; MARTÍNEZ VALLE, R.; VILLAVERDE BONILLA, V. (1996): “Los pueblos capsenses y el arte rupestre de la España oriental en la obra de H. Obermaier”. En A. Moure (ed.): *El Hombre Fósil, 80 años después*. Universidad de Cantabria, Santander, p. 447-465.

1997

- MARTÍ OLIVER, B. (1997): "Les estampes de l'antiguitat en les *Observaciones* d'A.J. Cavanilles". *Cuadernos de Geografía*, 62, Valencia, p. 485-507.
- MARTÍ OLIVER, B.; JUAN CABANILLES, J. (1997): "Epipaleolíticos y neolíticos: población y territorio en el proceso de neolitización de la Península Ibérica". *Espacio, Tiempo y Forma. Serie I. Prehistoria y Arqueología*, 10, Madrid, p. 215-264.
- MARTÍ OLIVER, B.; PEDRO MICHÓ, M.J. de (1997): "La Muntanya Assolada d'Alzira i l'Edat del Bronze a la Ribera del Xúquer". *Actes de la VI Assemblea d'Història de la Ribera (Alzira, 1993). Vol. I. Ajuntament d'Alzira*, Alzira, p. 191-206.
- MARTÍ OLIVER, B.; PEDRO MICHÓ, M.J. de (1997): "Sobre el final de la Cultura del Bronze Valenciano: problemas y progresos". *Saguntum-Papeles del Laboratorio de Arqueología de Valencia*, 30, Valencia, p. 59-91.
- MARTÍ OLIVER, B.; VILLAVERDE BONILLA, V. (1997): "El Laboratori d'Arqueologia de la Universitat de València a la dècada del 1940". *Saitabi*, 47, València, p. 153-171.
- BELTRÁN MARTÍNEZ, A.; HERNÁNDEZ PÉREZ, M.S.; MARTÍ OLIVER, B. (1997): "Del Epipaleolítico a la Edad del Bronze en el País Valenciano: tradiciones culturales, intercambios y procesos de transformación". En *Actas del XXIII Congreso Nacional de Arqueología (Elche, 1995). Vol. I. Ajuntament d'Elx*, Elx, p. 21-30.

1998

- MARTÍ OLIVER, B. (1998): "El Neolítico: los primeros agricultores y ganaderos". En *Prehistoria de la península Ibérica*. Ariel, Barcelona, 1ª ed., 2ª imp., p. 121-195.
- MARTÍ OLIVER, B. (1998): "Els estudis d'antropologia a la Prehistòria valenciana". *Mètode*, 20, València, p. 20-22.
- MARTÍ OLIVER, B.; JUAN CABANILLES, J. (1998): "XIV. L'Espagne méditerranéenne: Pays Valencien et Région de Murcie". En J. Guilaine (dir.): *Atlas du Néolithique européen. Vol. 2B. L'Europe occidentale*. Université de Liège (ERAUL, 46), Liège, p. 825-870.

1999

- MARTÍ OLIVER, B.; PEDRO MICHÓ, M.J. de (1999): "La Ribera del Xúquer a l'Edat del Bronze: cap a un paisatge antròpic". En *Geoarqueologia i Quaternari litoral. Memorial M.ª P. Fumanal*. Universitat de València, València, p. 153-165.
- HERNÁNDEZ PÉREZ, M.S.; MARTÍ OLIVER, B. (1999): "Art rupestre et processus de néolithisation sur la façade orientale de l'Espagne méditerranéenne". En J. Vaquer (dir.): *Le Néolithique du Nord-Ouest méditerranéen. XXIVe Congrès Préhistorique de France (Carcassonne, 1994). Vol. 2. Société Préhistorique Française*, Paris, p. 257-266.

2000

- MARTÍ OLIVER, B. (2000): *La cerámica cardial. El Neolítico de la península Ibérica*. Monografías de Arte Roca, Barcelona, 63 p.
- MARTÍ OLIVER, B. (2000): "La Cova de l'Or (Beniarrés)". En J. Aura, J.M. Segura (coord.): *Museu Arqueològic Municipal Camil Visedo Moltó - Alcoi. Catàleg*. Ajuntament d'Alcoi - Caja de Ahorros del Mediterráneo, Alcoi, p. 67-70.
- MARTÍ OLIVER, B. (2000): "Arqueologia i museus: del gabinet d'antiguitats a la recreació del passat". *Canelobre*, 41-42, Alacant, p. 25-34.
- MARTÍ OLIVER, B.; JUAN CABANILLES, J. (2000): "Dualitat cultural i territorialitat en el Neolític valencià". En *Scripta in honorem Enrique A. Llobregat Conesa*. Instituto Alicantino de Cultura 'Juan Gil-Albert', Alicante, p. 119-135.
- MARTÍ OLIVER, B.; JUAN CABANILLES, J. (2000): "El tractament de la toponímia en la literatura arqueològica valenciana, 1900-1950". En J.F. Mateu Bellés, E. Casanova Herrero (ed.): *Estudis de toponímia valenciana en honor de V.M. Rosselló i Verger*. Editorial Denes, València, p. 225-253.
- MARTÍ OLIVER, B.; PEDRO MICHÓ, M.J. de (2000): "Les habitats de la culture du Bronze valencien: modèle traditionnel et nouvelles fouilles". En J. Gasco, F. Claustre (dir.): *Habitats, économies et sociétés du Nord-Ouest méditerranéen de l'Âge du Bronze au premier Âge du Fer. XXIVe Congrès Préhistorique de France (Carcassonne, 1994). Vol. 3. Société Préhistorique Française*, Paris, p. 73-81.

2001

- MARTÍ OLIVER, B. (2001): “Los poblados coronan las montañas. Los inicios de la investigación valenciana sobre la Edad del Bronce”. En M.S. Hernández Pérez (ed.): *Y acumularon tesoros. Mil años de historia en nuestras tierras*. Caja de Ahorros del Mediterráneo, Alicante, p. 119-135.
- MARTÍ OLIVER, B.; ARIAS GAGO DEL MOLINO, A.; MARTÍNEZ VALLE, R.; JUAN CABANILLES, J. (2001): “Los tubos de hueso de la Cova de l’Or (Beniarrés, Alicante): instrumentos musicales en el Neolítico antiguo de la Península Ibérica”. *Trabajos de Prehistoria*, 58 (2), Madrid, p. 41-67.
- HERNÁNDEZ PÉREZ, M.S.; MARTÍ OLIVER, B. (2001): “El arte rupestre de la fachada mediterránea: entre la tradición epipaleolítica y la expansión neolítica”. *Zephyrus*, LIII-LIV, Salamanca, p. 241-265.

2002

- MARTÍ OLIVER, B. (2002): “La ceramica impressa de la Penisola Iberica”. En M.A. Fugazzola, A. Pessina, V. Tiné: *La ceramice impressa nel Neolitico antico. Italia e Mediterraneo*. Istituto Poligrafico e Zecca dello Stato, Roma, p. 51-61.
- MARTÍ OLIVER, B. (2002): “Prólogo” a H. Bonet, C. Mata: *El Puntal dels Llops. Un fortín edetano*. Servicio de Investigación Prehistórica, Diputación de Valencia (Trabajos Varios del SIP, 99), Valencia, p. 1-3.
- MARTÍ OLIVER, B. (2002): “Prólogo” a S. Fairén: *El paisaje de las primeras comunidades productoras en la cuenca del río Serpis (País Valenciano)*. Fundación Municipal ‘José M.ª Soler’, Villena, p. 11-15.
- MARTÍ OLIVER, B. (2002): “Les ceràmiques prehistòriques: formes i decoracions que ens parlen d’identitat”. En *Cortell, ceràmiques*. Catàleg d’exposició, Caja de Ahorros del Mediterráneo, Alicante, p. 3-5.
- MARTÍ OLIVER, B.; JUAN CABANILLES, J. (2002): “La decoració de les ceràmiques neolítiques i la seua relació amb les pintures rupestres dels abrics de la Sarga”. En M.S. Hernández, J.M. Segura (coord.): *La Sarga. Arte rupestre y territorio*. Ayuntamiento de Alcoi - Caja de Ahorros del Mediterráneo, Alcoi, p. 147-170.
- JUAN CABANILLES, J.; MARTÍ OLIVER, B. (2002): “Poblamiento y procesos culturales en la Península Ibérica del VII al V milenio A.C. (8000-5500 BP). Una cartografía de la neolitización”. En E. Badal, J. Bernabeu, B. Martí (ed.): *El paisaje en el Neolítico mediterráneo*. Departament de Prehistòria i d’Arqueologia, Universitat de València (Saguntum Extra-5), València, p. 45-87.
- ZILHÃO, J.; MARTÍ OLIVER, B. (2002): “Spain, Cova de l’Or; Portugal, Galeria da Cisterna”. *Archaeometry*, 44 (3), Supplement 1, Oxford, p. 65-67.

2003

- MARTÍ OLIVER, B. (2003): “El Arte rupestre levantino y la imagen del modo de vida cazador: entre los narrativo y lo simbólico”. En T. Tortosa, J.A. Santos (ed.): *Arqueología e iconografía. Indagar en las imágenes*. L’Erma di Bretschneider, Roma, p. 59-75.
- MARTÍ OLIVER, B. (2003): Veus “Alcàcer i Grau, Josep”, “Ballester i Tormo, Isidre”, “Fletcher i Valls, Domènec”, “Martín i Àvila, Gabriela”, “Pla i Ballester, Enric”, “Servei d’Investigació Prehistòrica (SIP)”. En A. Simón i Tarrés (dir.): *Diccionari d’historiografia catalana*. Enciclopèdia Catalana, Barcelona, p. 53-54, p. 184, p. 479-480, p. 780, p. 926-927, p. 1090-1091.
- MARTÍ OLIVER, B.; JUAN CABANILLES, J. (2003): “El Neolítico de la península Ibérica: un proceso de origen mediterráneo”. En S.F. Ramallo (ed.): *Estudios de Arqueología dedicados a la profesora Ana María Muñoz Amilibia*. Universidad de Murcia, Murcia, p. 25-42.

2004

- MARTÍ OLIVER, B. (2004): “La Edad del Bronce en el País Valenciano: una cultura en los confines del Argar”. En L. Hernández, M.S. Hernández (coord.): *La Edad del Bronce en tierras valencianas y zonas limítrofes*. Instituto Juan Gil-Albert - Ayuntamiento de Villena, Villena, p. 15-24.
- MARTÍ OLIVER, B. (2004): “Prólogo” a G. García Atiénzar: *Hábitat y territorio: aproximación a la ocupación y exploración del territorio en las comarcas centro-meridionales valencianas durante el Neolítico cardial*. Fundación Municipal ‘José M.ª Soler’, Villena, p. 9-14.
- PEDRO MICHÓ, M.J. de; MARTÍ OLIVER, B. (2004): “Los poblados de la cultura del Bronce Valenciano”. En R. García, F.J. Morales (coord.): *La península Ibérica en el II milenio A.C. Poblados y fortificaciones*. Universidad de Castilla-La Mancha, Cuenca, p. 299-333.

2005

MARTÍ OLIVER, B. (2005): “José María Soler y los estudios sobre el Neolítico valenciano”. *Villena. Revista anual*, 55, Villena, p. 189-190.

MARTÍ OLIVER, B. (2005): Veus “Fletcher Valls, Domingo”, “Or, Cova de l'”, “Pla Ballester, Enrique”. En *Gran Enciclopedia de la Comunidad Valenciana*. Prensa Valenciana, Valencia, p. 21 (t. VII), p. 268 (t. XI), p. 296 (t. XII).

2006

MARTÍ OLIVER, B. (2006): “El Arte neolítico”. En M. García Píriz (coord.): *Ars magna. Historia del arte universal. Vol. I. El alba de la ilusión: el arte de la prehistoria y de las primeras civilizaciones*. Planeta, Barcelona, p. 57-89.

MARTÍ OLIVER, B. (2006): “Cultura material y arte rupestre Esquemático en el País Valenciano, Aragón y Cataluña”. En J. Martínez García, M.S. Hernández Pérez (ed.): *Actas del Congreso de Arte Rupestre Esquemático en la Península Ibérica (comarca de Los Vélez, 5-7 de Mayo 2004)*. Almería, p. 119-147.

MARTÍ OLIVER, B. (2006): “Les imatges de la ceràmica neolítica”. En *Alcoy. Arqueologia y Museo*. Museo Arqueológico de Alicante (Museos municipales en el MARQ), Alicante, p. 32-38.

MARTÍ OLIVER, B. (2006): “Pròleg” a O. García Puchol, E. Aura Tortosa (coord.): *El ‘Abric de la Falguera’ (Alcoi, Alacant). 8.000 años de ocupación humana en la cabecera del río de Alcoi*. Museo Arqueológico de Alicante, Alicante, p. 17-21.

MARTÍ OLIVER, B. (2006): “Recensión” a J. Guilaine (dir.): *Aux marges des grands foyers du Néolithique. Périphéries débitrices ou créatrices?* (Errance, Paris, 2004). *Trabajos de Prehistoria*, 63 (1), Madrid, p. 184-186.

ARIAS GAGO DEL MOLINO, A.; MARTÍ OLIVER, B.; MARTÍNEZ VALLE, R.; JUAN CABANILLES, J. (2006): “Los tubos de hueso de la Cova de l'Or (Beniarrés, Alicante): instrumentos musicales en el Neolítico antiguo de la Península Ibérica (I)”. *Flauta y música*, 21, enero, Sevilla, p. 10-15.

ARIAS GAGO DEL MOLINO, A.; MARTÍ OLIVER, B.; MARTÍNEZ VALLE, R.; JUAN CABANILLES, J. (2006): “Los tubos de hueso de la Cova de l'Or (Beniarrés, Alicante): instrumentos musicales en el Neolítico antiguo de la Península Ibérica (II)”. *Flauta y música*, 22, junio, Sevilla, p. 12-21.

2007

MARTÍ OLIVER, B. (2007): “El Neolítico: los primeros agricultores y ganaderos”. En *Prehistoria de la península Ibérica*. Ariel, Barcelona, 6ª ed. actualizada, p. 155-247.

MARTÍ OLIVER, B. (2007): “Agricultura y transformación del paisaje. 7500 años de historia”. En *El paisaje mediterráneo. Opciones de multifuncionalidad*. Fundación Santander-Central Hispano (Cuadernos de sostenibilidad y Patrimonio natural, 11), Madrid, p. 45-57.

2008

MARTÍ OLIVER, B. (2008): “Cuevas, poblados y santuarios neolíticos: una perspectiva mediterránea”. En M.S. Hernández, J.A. Soler, J.A. López Padilla (ed.): *Actas del IV Congreso del Neolítico Peninsular (Alicante, 2006). Tomo I*. Museo Arqueológico de Alicante, Alicante, p. 17-27.

MARTÍ OLIVER, B. (2008): “Contemplar un vaso neolítico”. En J. Soler, C. Roca de Togores (ed.): *El secreto del barro. Un cántaro neolítico de la Cova d'en Pardo (Planes, Alicante)*. Museo Arqueológico de Alicante, Alicante, p. 13-17.

JUAN CABANILLES, J.; MARTÍ OLIVER, B. (2007-2008): “La fase C del Epipaleolítico reciente: lugar de encuentro o línea divisoria. Reflexiones en torno a la neolitización en la fachada mediterránea peninsular”. *Veleia*, 24-25 (Homenaje a I. Barandiarán, I), Vitoria, p. 611-628.

2009

MARTÍ OLIVER, B. (2009): Veus “Alcácer Grau, José”, “Ballester Tormo, Isidro”, “Fletcher Valls, Domingo”, “Pla Ballester, Enrique”, “Servicio de Investigación Prehistórica de la Diputación de Valencia”. En M. Díaz-Andreu, G. Mora, J. Cortadella (coord.): *Diccionario histórico de la arqueología en España (siglos XV-XX)*. Marcial Pons Historia, Madrid, p. 71-72, p. 112-113, p. 275-276, p. 522-523, p. 623-624.

MARTÍ OLIVER, B.; AURA TORTOSA, J.E.; JUAN CABANILLES, J.; GARCÍA PUCHOL, O.; FERNÁNDEZ LÓPEZ DE PABLO, J. (2009): “El mesolítico Geométrico de tipo ‘Cocina’ en el País Valenciano”. En P. Utrilla, L. Montes (ed.): *El mesolítico Geométrico en la Península Ibérica. Actas de la Reunión de Jaca (2008)*. Universidad de Zaragoza (Monografías Arqueológicas, 44), Zaragoza, p. 205-258.

2011

- MARTÍ OLIVER, B. (2011): “La Cova de l’Or (Beniarrés, Alicante)”. En J. Bernabeu, M.A. Rojo, L. Molina (coord.): *Las primeras producciones cerámicas: el VI milenio cal AC en la península Ibérica*. Universitat de València (Saguntum Extra-12), Valencia, p. 183-186.
- BADAL GARCÍA, E.; MARTÍ OLIVER, B. (2011): “Neolithic landscape management at Cova de l’Or (Alicante, Spain)”. En E. Badal, Y. Carrión, E. Grau, M. Macías, M. Ntinou (ed.): *Archaeological charcoal: natural or human impact on the vegetation. 5th International Meeting of Charcoal Analysis: The charcoal as cultural and biological heritage*. Universitat de València (Saguntum Extra-11), Valencia, p. 131-132.

2012

- MARTÍ OLIVER, B. (2012): “Prólogo” a F. Pelayo López, R. Gozalo Gutiérrez: *Juan Vilanova y Piera (1821-1893), la obra de un naturalista y prehistoriador valenciano. La donación Masiá Vilanova en el Museo de Prehistoria de Valencia*. Servicio de Investigación Prehistórica, Diputación de Valencia (Trabajos Varios del SIP, 114), Valencia, p. VII-VIII.
- MARTÍ OLIVER, B.; BERNABEU AUBÁN, J. (2012): “La vida doméstica en el Neolítico peninsular: los lugares de asentamiento”. En M.A. Rojo, R. Garrido, I. García-Martínez de Lagrán (coord.): *El neolítico en la Península Ibérica y su contexto europeo*. Cátedra, Madrid, p. 129-142.
- BERNABEU AUBÁN, J.; MARTÍ OLIVER, B. (2012): “Región central del Mediterráneo”. En M.A. Rojo, R. Garrido, I. García-Martínez de Lagrán (coord.): *El neolítico en la Península Ibérica y su contexto europeo*. Cátedra, Madrid, p. 371-404.
- BADAL GARCÍA, E.; MARTÍ OLIVER, B.; PÉREZ RIPOLL, M. (2012): “From agricultural to pastoral use: changes in Neolithic landscape at Cova de l’Or (Alicante, Spain)”. En E. Badal, Y. Carrión, E. Grau, M. Macías, M. Ntinou (ed.): *Wood and charcoal. Evidence for human and natural history*. Universitat de València (Saguntum Extra-13), València, p. 75-84.

2013

- MARTÍ OLIVER, B.; JUAN CABANILLES, J. (2013): “La colección lítica de Cantos de la Visera (Yecla, Murcia) depositada por H. Breuil en el Museo de Prehistoria de Valencia”. En M. de la Rasilla (coord.): *F. Javier Fortea Pérez Universitatis Ovetensis Magister. Estudios en homenaje*. Universidad de Oviedo - Ménsula Ediciones, Oviedo, p. 471-485.
- MARTÍ OLIVER, B.; JUAN CABANILLES, J. (2013): “La excavación de H. Breuil y M.C. Burkitt en el abrigo II de Cantos de la Visera (Yecla, Murcia) y los argumentos para la cronología paleolítica del arte Levantino”. *Yakka. Revista de estudios yeclanos*, año XXIII, núm. 19 (2011-2012), Yecla, p. 81-108.

2014

- MARTÍ OLIVER, B.; JUAN CABANILLES, J. (2014): “Los primeros agricultores neolíticos mediterráneos (VI-V milenios A.C.)”. En M. Almagro-Gorbea (ed.): *Protohistoria de la Península Ibérica: del Neolítico a la Romanización*. Universidad de Burgos y Fundación Atapuerca, Burgos, p. 19-41. [Doble edició en castellà i en anglès.]

2015

- MARTÍ OLIVER, B.; JUAN CABANILLES, J. (2015): “El mesolític i el neolític a la comarca del Comtat i encontorns”. En *Cocentaina. Arqueologia y museo. Museos municipales en el MARQ*. Museo Arqueológico de Alicante-MARQ, Diputación de Alicante, Alicante, p. 60-71.